

is sok, távlatban még több kútjával, kísérleti hőközpontjával, s így tovább: a *hévizkutatás góca* is. S ezt a „specialitást” hirdetniük is kellene, kezdve az Anna-víznek mint *gyógyvíznek* propagálásán. Szegedet mint fürdővárost túlságosan is hirdetjük, holott a lehetőségekből még keveset váltottunk valóra. A meglévő Anna-vizet viszont nem kamatoztatjuk eléggé. Pedig a szegediek tudják értékeit. Ha lebontották is a régi, túlméretezett, városképet zavaró épületet, csak kellene egy modern vonalú, kicsi ivócsarnok, amely esztétikusabbá tenné a kút környékét, óvná esőtől, szélről a várakozókat, s elriasztaná azokat, akik tejeskannájukat vagy sáros gumicsizmájukat mosni mennek oda. Orvosaink is propagálhatnák, úgy, amint annak idején a vegyelemzését végző Kocsis J. Endre tette. Nem hinném, hogy azóta lényegesen változhatott összetétele, márpedig harminc éve Frank Miklós, a kaukázusi Borshom és a vichyi Grand Grille forrásokkal rokonnak ítélte, s ez az értékelés hazánk gyógyvízkincsét tekintve is rangos. *De becsüljük is ennek megfelelően Pávai-Vajna Ferenc ajándékát?*

Látszólag kalandoztam csak el tőle, emlékeitől. Mert a nagy alkotók, teremtők, ösztönzők kultusza nem öncélú. Azért idézzük alakjukat, hogy életük példájának fényénél körülnézzünk a magunk portáján, mit kell tennünk, hogy teljesítsük végakaratusukat? Pávai-Vajna Ferenc „izgága” alkata fénylő szövétnekként lobogott el: csövája a hévizkutatás és -hasznosítás mai és holnap tennivalóira vetíti el nem aluvó fényét.

PÉTER LÁSZLÓ

VERES PÉTER CSONGRÁDBAN

Ismét Csongrád megyében járt Veres Péter, Szegeden és Hódmezővásárhelyen. Szegeden, ahol az első világháború alatt pár hétig katonáskodott is, távírás tanfolyamon vett részt a Mars téri laktanyában, s Vásárhelyen, amelyet egyik utóbbi levelében a legmagyarabb városként emlegetett.

Ez a mostani három nap igen hajszás volt. Különösen így, hetvenéves korban. Szinte reggeltől késő estig találkozik, irodalmi műsorok, viták, amelyekben végig ő vitte a szót, ellenállhatatlanul, szuggesztíven, sok-sok bölcsességgel, élettapasztalattal, sajátos eszmeűtátságokkal. Ahogyan már megszoktuk. De soha nem mondta, hogy ide ne menjünk, soha ki nem ejtette, hogy fáradt. Talán csak az utolsó este, a vásárhelyi Vörös lobogó utcai iskolában, mikor három órája válaszolatott már a különböző kérdésekre: Akartunk is valami kiadós vacsorát rendelni utána, hiszen nem ebédelt még. Elhárította.

— Ha jót akartok, szerezzetek nekem fél liter tejet! Immár hetven esztendeje igencsak ez a vacsorám!...

Az új vb-titkár, dr. Kassai sietett haza, s hozott a városházán levő szállására egy ibrik hideg tejet...

— Kivülről már láttam, de benne most vagyok először — melázott el az új megyei tanácsháza ötödik emeletén, mikor Döme Mihály művelődési osztályvezetőhöz tartottunk. — Pompás épület, s modernsége ellenére sem érzem hívősnak, ridegnek, mint egynémely új középületünket.

Bent, a hivatali helyiségben még inkább felemelkedett a hangulat. Fár perces udvariassági látogatásnak szántuk a dolgot, s már egy órája folyt a csevegés. Petőfi-, József Attila-, Karinthy-idézetek röpködtek, szóba került népművelés és homoki szőlőkultúra, mikor észbe kaptam, hogy telefonálni kellene a Dél-Magyarországhoz, ahol a lap vezető munkatársai, s a Tiszatájas Andrassy Lajos már bennünket. Még fél óra türelmi időt kértem, így aztán Döme elvtárs beszélhetett egy keveset a művelődési otthonok munkájáról, az oktatásügyi helyzetről, amely éppúgy szívügye Veres Péternek, mint a mezőgazdaság, a parasztság sorsa, boldogulása a kollektívizmus útján.

Kint, a januári csípős hidegben, megállt egy pillanatra.

— Erdekes ember. S ami különösen tetszik, nem rontotta meg az íróasztal... — jegyezte meg csendesen, majd beült a várakozó kocsiba.

— Színházért, filmért, televízióért nem túlságosan lelkesedem. Az irodalom, az olvasás: az igen! Ha egy szép gondolatot találok valamelyik bekezdésben, megállhatok akár fél órára, meditálhatok rajta, építhetem magamban tovább. Nem úgy, mint a filmnél, színháznál, ahol a műfaj törvényei szerint könyörtelenül fut a cselekmény, peregnék előttem a képkockák... A jó írásmű frissít, fejleszti a szellemi kondíciót — így Péter bácsi a színpadról, s a nézőtérén közel négyszáz figyelmes szempár. Az 1944 előtt „balos” Bethlen Gimnázium diákjai zömmel, s kis csapatok még három vásárhelyi középiskolából. — Írószövetségi elnök koromban „illetett” megjeleni filmek ünnepélyes bemutatón. El is mentem egyszer az asszonnyal. A Királylány a feleségem című filmet pergették. Mondhatom, sokat neveltünk... Aztán másnap reggel, mikor próbáltam visszaidézni a vásáron látottakat, tudjátok mire emlékeztem az egészből? Lollobrigida combjaira! (Nagy derűltség.) Igen. Arra, amivel a kapitalista, burzsoá színház, film és televízió operál! Amivel milliók kicsalt filléreire a tőkés kövérre hízhat. Persze az irodalomnak is van ilyen perifériája, de én a nemes, lelket formáló, szocialista tudatot kialakító könyvet tekintem írásművészetnek!

A társas élet, a közös munka eredményességéről, a kollektívizmus problémáiról, a vezetés felelősségéről is beszélt a Megyei Könyvtárban, mely igazságérzettel, olykor enyhe iróniával.

— Nincs itt mellébeszélés, vezetettnek, de különösen vezetőknek tudomásul kell vennie: ahogyan kívánjátok, hogy cselekedjenek veletek az emberek, azoképpen cselekedjétek ti is más emberekkel!... Szociológiai igazság ez a tétel, a szocialista együttélés és munkamorál

alapja, magának a szocializmusnak az alapja. Bár Vásárhelyen, a maga korában haladást jelentő reformáció egykori nagy fészkeében, mondhatom úgy is, hogy a kálvinizmus alapja...

— Szocializmus és Kálvin? Hogyan íér ez össze?

— Úgy, hogy amit tételként idéztem, az ugyan szóról szóra a Károli-bibliából való, de nyugodtan vallhatjuk a magunkénak mi is, szocialisták.

Negyedórája topogunk a vásárhelyi Kossuth-téren, sehol egy taxi, s már kezdődne az író-olvasó találkozó a Csúcsban. De az két kilométer ide. Végül gyalog vágunk neki az útnak. A borkóstolónál kis teherautó áll be a Ságvári utcába. Egye fene, megkísérlem. Odamegyek, kérem a sofört, majd könyörgök neki, s hivatkozok a várakozó 150 emberre, Péter bácsi 70 évére. Bizalmatlankodik, valami beugrató ellenörnek néz talán, végül azonban Péter bácsi szép fehér bajusza leszereli. En is beférek a vezetőfülkébe, Grezsa Feriék lemaradnak.

Egy perc, két perc, a tethelyen vagyunk. Leszállunk, egy tízest nyomok a vezér markába. Nem akarja most meg elfogadni, erősen tiltakozik. Ugyanígy jár először Péter bácsi is, mire kicsit morgásra fordul a hangja.

— Nem a benzint! Nem a kockázatért! Hanem az emberségért! — s két zöldhasút hullajt a pilótafülké ülésére.

A Dél-Magyarországnál szintúgy baráti, meleg hangulatban folyik a beszélgetés. A vendéglátók kis szendvicssel, pusztaméregesi rízlinggel kínálnak bennünket. Ökrös László megjelenődik, amikor Péter bácsi az első deci bor után letakarja kezével a poharat.

— Tudjátok, Döme elvtársnál megittam már egy pohárka „hagymapálinkát” — azért titulták így, mert fél nap múlva is megérzik a leheleten, akár a nemes makai hagyma —, s nekem mára elég. Akár hiszitek, akár nem, még életemben nem voltam csak spicces se. Lehet, hogy mert a mi vidékünkön, Balmazújvárosban nem terem jó bor. Fene tudja. Hát ne is kínáljatok!

Szót fogadtunk, s a beállt kis csöndnek Csepki Jóska, a lap mezőgazdasági rovat vezetője örült meg nagyon, mivel rögtön a mezőgazdaságra terelhetette a szót. Es Péter bácsi „vette a lapot”. Esküdött a rózsakrumplira, melynél ízesebb nincs a földön, még a lengyeleknél sem, pedig azok nagy burgonyatermelők. Aztán a balmazújvárosi kilenc téveszről szót, ahol évek óta 40 forint alatt nem osztottak. De bonckés alá került az egész ország, melyet úgy ísmer vándorútjairól, akár a tenyerét. S most már csak ő beszélt, mindjobbban belemelegedve, mindannyiunk számára igen hasznosan. Ezt a hasznosságot hangsúlyozta a főnök, Lőkös Zoltán is, amikor megköszönte Veres Péternek a látogatást, a felvillanyozó, kétórás eszmecserét.

Andrássy Lajos még utánunk szaladt a Tiszatíz legújabb számával, amibe Péter bácsi rögtön belelapozott, nem törődve a havas út döccenőivel.

Átutva az egész anyagot, újient az első oldalra, az indító versre tért vissza.

— Te, Győző, nagyon szép Lódi Ferinek az első verse. Kár, hogy az az ember itt él. Hiába, Szeged mégsem Budapest. Kisebb tehetségek is többnek tűnnek a mennyiségben, a nyakori megjelenésen keresztül... Mindenesetre, ha Vásárhelyre érünk, írj neki vagy telefonálj, s mondj meg, hogy gratulálok — mondotta, majd behajtva a lapot, elmerült a havas táj vizsgálatában.

Nem zavartam. Éreztem, látja: mi bújik meg a hótakaró alatt. A föld, a természet lélegzésére figyel igaz orvosok felelősségérzetével, szendvedélyvel.

Szenvedély! Fejezzem be akkor ezt a kis emlékezést az e szó körül kialakult vitával. Arról beszélgettünk, mennyire a motorja, lendítője valamely ügynek egy-egy ember szenvedélye. Majd arról esett szó, mennyi küzdelemre van szükség mégis nagyon sokszor újszerű vállalkozások kiviteléhez. Mennyien figyelik gyanakvással ezt az új technológiát, vagy irigységgel amazit a szellemi próbálkozást. S hogy sokszor egyetlen ember hozzáállásán, szubjektív érzésein múlik a legnemesebb ügy is. És hogy az új körül mégis, mindennek ellenére szimpátia, széles körű érdeklődés tud kibontakozni... Új, s szemben a mérleelő Hivatal! E ketőnek ma még sokszorú viszonyát, e viszony rugóit kevesen tapintották ki oly finom ujjakkal, mint Veres Péter.

— Már régen megírtam valahol: akit szeretnek, azt nem szeretik azok, akik azt szeretnek, ha őket is szeretnék! S ez nem bonyolult szójáték, hanem történelmi-társadalmi kétszerkettő...

MOLDVAY GYŐZŐ

KISKUNSAĞ 1965

A félévesnél jóval nagyobb késés ellenére a felszabadulási évforduló jegyében jelent meg a KISKUNSAĞ c. antológia, s tartalmát nagyrészt azok az írók alkotják, amelyek a felszabadulás eseményeivel kapcsolatosak, vagy a felszabadulási pályázaton díjat nyertek. A szépirodalom aránya kisebb, mint az előző kötetekben.

Két írás, Joós Ferenc és dr. Welther Dániel, foglalkozik 1944—45 kecskeméti eseményeivel. Az előbbi napló-, az utóbbi krónikaszerű. Érdekesek és régóta szükséges sommázást végeztek el a szerzők, de jó lenne alapos történeti kutatásra épülő tudományos munkát írni a város vagy inkább a megye felszabadulásáról. Az 1944—45-ös forduló nagyon fontos fejezete játszódhatott le ezen a vidéken. Joós Ferenc olyan naplót ír a város és környéke felszabadulásáról, amelynek valódi vagy fiktív jegyzője a nyilas kiűrtési parancs után elhagyta a várost, és a szovjet csapatok bevonulásakor nem volt jelen.

A kötet legértékesebb írása Pozsgay Imre tanulmánya az ország és a megye szociális struktúrájában bekövetkezett változásokról.